



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm  
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

**Grégoire, Pierre**

**Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.**

**VD16 VD16 G 2999**

8 de Presbytero, sacerdotio, & presbyteratu.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

12. Diaconisse officium.
13. Diaconisse castitatem promittunt.
14. Subdiaconatus est gradus precedens diaconatum.
15. Manuum impositio fit diaconis & subdiaconis.
16. Subdiaconatus officium.

- H**ic repetere oportet, quæ de archidiacono dicuntur, quantum pertinet ad nominis diaconi significationem: quod non aliud quam ministerium exprimeret diximus. Porro hic Diaconus & subdiaconus ratione presbyteri dicuntur, cui ministrant vel subministrant, non secus ac omnes ordines ecclesiæ pertinent ad finem officii sacerdotalis, in quo nobilioris sacramenti fit tractatio, & in quo sacramentorum omnium fons, institutor, & largitor gratiarum omnium adest, Deus ipse & redemptor humani generis Dominus noster Iesus Christus.
- E**t quæquam olim in nascente ecclesia diaconi fuerint introducti ab apostolis, ut ministerio mensarum quotidiano inferuissent: tamen obseruandum est, & in auxilium presbyterorum nempe & apostolorum electos fuisse, ut liberi incumberent verbo Dei: illi autem quæ ad temporalium sollicitudinem pertinebant, tractarent, *Actuum 6.* Idcirco nihil aliud diaconi officium est, quam opera adhibita sacerdoti in rebus subministrandis in consecrationem: quare ei vel sacrificanti, vel baptizanti adstant. Prohibitum tamen illis concilio Arelatensi, *can. 15.* ne ipsi offerant sacrificium, eucharistiam tamen consecratam distribuunt, ex concilio Carthaginensi, *can. 28.*
- D**iaconi & episcoporum, nunc archidiaconi, vel præcipui inter diaconos, sunt veluti episcoporum oculi, perspicientes actus totius ecclesiæ, quos referant episcopo, *can. diaconi ecclesiæ. ca. diaconi septiens. & ca. diaconi qui, & ca. diacones 93. distinct.*
- N**obiliores tamen hi diaconi, ratione potius episcopi, cui deferuntur ea que de causis tunc præstantiores presbyteris non fungentibus eo officio: at reliqui minores censentur sacerdotibus, & eis subiciuntur, & locum digniorem concedere debent, *c. a subdiacono, ca. peruenit. & ca. non oportet. ca. diaconus ut a se, & c. nonnulli. 93. distinct.* De vita autem & moribus requisitis in eis, sicut & in hypodiaconis, docet abunde D. Paul. 1. *Timoth. 3. ca. erubescant 12. distinct. c. si quisquam, de cobab. cler.*
- S**uccessit autem diaconatus in ecclesia Dei in locum Leuita, *ca. clericus, circa fin. 93. distinct.* qui ministrabat sacerdoti legis antiquæ ex Dei iussu, *Numer. cap. 8 & 9.* Idque pro necessitate ecclesiarum, in quibus ordinabantur, ad quas iure possent ab episcopis, ut ad ecclesias proprias retrahi, etiam per sententiam excommunicationis: veluti proficit exemplum apud Gregorium Turonensem, *libr. 10. histor. Turon. cap. 14.* de Theodolpho diacono Parisiensi a Ragnimundo episcopo Parisiorum excommunicato, quod ab episcopo Andegauensi nollet redire in propriam ecclesiam. Quod etiam fuit decusum in concilio Arelatensi, tempore Constantini Cæsaris, & Syluestri Papæ, *can. 2. de his qui in quibusvis locis ordinati fuerint, in illis perseuerent, & in can. 22. presbyteri & diaconi dimittentes propria loca in quibus ordinati sunt, reuocantur: si recitent, deponuntur.* Et in vigesima tertia sessione concilii Tridentini, in decreto de reformatione cap. 16. statutum, ut nullus in posterum clericus ordinetur, qui illi ecclesiæ aut pro loco, pro cuius necessitate aut utilitate assumitur, non ascribitur ubi suis fungatur muneribus, nec in ceteris vagetur sedibus. Quod si locum inconsulto episcopo deseruit, ei sacrorum exercitio interdicitur. Idem statutum concilio Niceno, *capit. 15. & 16. ca. sacerdotum 70. distinct. ca. 12. de clericis peregrinis.* Et in concilio Antiocheno, cap. 7. & Chalcedonensi cap. 13.
- A**d diaconi officium pertinet, assistere sacerdotibus, ministrare omnibus que aguntur in sacramentis Christi in baptismo: in chrysmate, patena, calice: oblationes quoque inferre & disponere in altari, componere mensam Domini ac vestire, crucem ferre, predicare Euangelium & epistolam ad Paulum, *can. perlectus 25. distinct.* Et si diaconus sit episcopi, circuite gregem, & vicia obseruare, & episcopo referre, *can. diaconi 93. distinct.* Diaconi etiam simplicis officium, corporalia & pallas lauare, *ca. nemo per ignorantiam, de consecr. dist. 1.*
- Q**ui ministerium adhibet diacono is *in rod. d. 20.* vel subdiaconus dicitur, *c. clericus, 21. distinct.* qui successit in locum Nathanaelorum, qui erant in synagoga Iudæorum, 1. *Esdræ cap. 8.* Huius officium est, *can. perlectus 25. distinct. ca. subdiaconus 23. distinct.* Leuitis vel diaconis calicem & patenam ad altare Christi
- deferre, eisque ministrare vtreolum quoque aquam, & mantile tenere: eamque lauandis manibus episcopo, presbyteris, & Leuitis præbere.
- E**xistimatur tamen Urbanus Papa, in *ca. fin. 65. distinct.* inter sacros ordines non fuisse connumeratum in ecclesia primitiui subdiaconatum: ideo non posse inde promoueri aliquem iure communi in episcopum, quod Innocentius Tertius sequitur, in *ca. a multis, ca. 9. de arat. & quasita. libr. 1. Decret. titul. 14. ca. ante triennium 31. distinct.* Hodie tamen est sacerdos, *ca. miramur, cap. 7. de ser. non ordin. libr. 1. Decret. tit. 18. elem. ubi, de arat. & qual. in elem. cum* & fuerit ordo tempore apostolorum, sed non inter eos, quos nunc dicimus sacros, si quidem de illo meminerunt canones apostolici, *can. episcopos 35. distinct.* Meminit de hypodiacono & acolyto Cyprianus libro secundo *Epistol. epistol. 10. & libr. 3. epistol. 22. & 21.* Meminit & D. Ignatius, *epistol. ad Antiochenos.*
- I**nuenimus tamen etiam in iure ciuili diaconissæ mentionem, eamque saltem esse quinquaginta, vel sexaginta annorum ætatis, *l. nullam, de episcop. & clerico.* In Nouellis autem Iustiniæ neis postulantur quadraginta, *s. diaconissam de sancti. episcop. coll. 9. auibent. diaconissam, C. de episcop. & cler. quod & in Chalcedonensi concilio statutum cum diligenti examinatione, in Chalcedon. concil. cap. 14. & ca. diaconissam 25. quæst. 1.* Quamuis in diaconatu nunc, *ca. de his, 28. distinct.* ætas sit legitima viginti annorum, in subdiaconatu octodecim, presbyteratus viginti quinque. De diaconissarum officio sic scribit Epiphanius, *libr. 3. contra hæres. tom. 2. Sed & diaconisse constituantur in ministerium mulierum solum, propter reuerentiam, si epus fuerit, balnei gratia, aut visitationis, aut inspectionis corporum, & ipsa sine etiam, quam unus nuptus continenter se habuerunt, aut ab vnica nuptu viduitatem seruauerunt, aut semper virgines sint.* Nam nec licet illis postea imonium expectari: alioquin anathemate percutuntur, *in ca. 14. concil. Chalcedon. in ca. diaconissam 25. quæstio. 1.* Prius enim quam ordinentur promittere debent castitatem, *ca. de Stracensana, & c. ecce, c. duob. c. seq. 28. dist.*
- G**radus tamen ad diaconatum subdiaconatus est, nec turbato ordine diaconatus ante subdiaconatum conferretur: *ca. sollicitudo 52. distinct.* vnde nec ex subdiacono per saltum fit archidiaconus, cui possit episcopus elici inde, *ca. innotuit, & ca. nullus in episcopum 10. distinct.* Fit tamen & diacono & subdiacono manus impositio per episcopum cum ordinantur, alioquin sine illa ordinatus hoc supplementum adiciere oportet, *cap. 1. de sac. non inter. ca. diaconus 23. distinct.* Verum diaconus recipit manus consecrationis ab episcopo impositionem, non autem talem subdiaconus, sed benedictionis *ca. subdiaconus 23. distinct.* sicut enim accipitur in subdiacono manus impositio pro benedictione, *in dist. capit. 1. de sac. non ito. can. quoniam 69. distinct. can. manni. quæst. 1.*
- A**d subdiaconi officium pertinet, calicem & patenam ad altare Christi deferre, & Leuitis tradere, eisque ministrare vtreolum quoque, & aquam, & mantile: & manutergium tenere, episcopo, presbyteris, & Leuitis pro lauandis ante altae manibus, aquam præbere, *ca. perlectus, s. ad subdiaconum 25. dist.*

#### De Presbytero, Sacerdotio, & presbyteratu. Cap. 8.

1. Anima inditus Dei natura d. clante cultus.
2. Religio iurigenium, & natura: etsi medus eorundem alterius iuris.
3. Deo omni tempore ab omnibus sacrificatum.
4. Sacrificare quid.
5. Sacrificia publica & priuata, & eorum species.
6. Sacrificulorum necessitas.
7. Sacra tractanda honeste, eod.
8. Sacerdotes unde nominati.
9. Presbyteri quare d. t. sacerdotis, eod.
10. Sacerdotis summa ecclesiastica dignitas.
11. Sacerdos generali appellatione quilibet dici potest.
12. Presbyteria mulieres qua dicantur.
13. Sacerdotis nomen continet episcopos omnes, & summum pontificem.
14. Presbyter & episcopus pro eodem olim & dignitas.
15. Episcopus in ecclesia maior, in domo presbyteris a quo.

- 16 Sacerdotis aut presbyteri munus.
- 17 Sacerdotes publica persona.
- 18 Sacerdotes erant iudices.
- 19 Sacerdotes in bellis.
- 20 Sacerdotium gradatim tantum post alios ordines confertur.
- 21 Sacerdotes in lege natura ex genere, non electione.
- 22 Primogeniti erant iure sacrificii in lege natura.
- 23 Sacerdotes publici primi, Enos, Noe, Melchisedech, primogeniti, pro quibus tribus Deus servavit Deo, Moyses.
- 24 Sacerdotii Moysi reditus unde.
- 25 Decima sacerdotibus gentium, & Dei distributa & data. Sacerdotes Aegyptii ex publico alevantur immuni a tributis, eod.
- 26 Sacerdotes per vicis officio in lege Moysi fergebantur.
- 27 Sacerdotium legis antiquae in iustandorum forma, umbra nostrorum.
- 28 Ordinum sacerdotum origo & successio.
- 29 Sacerdotium ethnicorum varia sarrago, & nomenclatura.
- 30 Sacerdotiorum Graecorum gentilia varia nomenclatura.
- 31 Sacrificiorum gentium in locum quomodo subrogati ordines ecclesiastici, per provincias & loca orbis.
- 32 Sacerdotes curiones Ethnicorum Romae.
- 33 Sacerdotia inter Christianos primum distributa ab Evaristo Roma, dehinc per universum orbem a Dionysio sum. pontif. Parochia unde dicta, eod. Curiones unde dicti, eod.
- 34 Tituli sacerdotum quid sint, & origo.
- 35 Ecclesiae ultra decimas & primitias addita a tempore Constantini Magni, & ratio.
- 36 Littera iustitia, & informa pauperum in beneficiaria re quid.
- 37 Sacerdotium dicitur, & dignitas ordinis, & praeiens ecclesiae. Sacerdotium beneficium sanctuarium ecclesiae pro eodem, eod.
- 38 Sacerdotium Christianorum & gentium gradus honoris.
- 39 Pontificis maximi Romanorum potestas.

**M**ulti dicunt, & inquit David Psal. 4. Quis ostendit nobis bona? Respondet autem illorum insipientiae, Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine. In sinu animae nostrae propitiam inesse naturam rationalem, a cuius lumine ea quae faciendae, quae sequenda sunt, doceamur, potissimum praecipua, inter quae singulari notione nobis inest divini nominis cultus. Omnibus namque innatum & quasi insculptum est, esse Deum, Cic. 2. De natu. Deor. Nec de hominibus ista gens est, neque tam immanis fuerat neque tam ferrea, quae non, etiam hinc notat qualem habere deceat, tamen habendum sciat, teste vel Cicero, idem, 1. de legib. Iuris naturae quippe, erga Deum testis, & vultus de iust. & in. Et cultus Dei a natura inductus, est modus colendi sit a lege, ut auctor Aristoteles 1. Ethicor. Proinde primum in mente eo itabilio. Deum esse eumque omnipotentem malorum averterem, bonorum largitorem, sacrificia ab hominum genere, quavis diverso modo, tamen aliquo exhibita fuisse omni saeculo, dubitandum non est. Sacrificare quippe nihil aliud est, ut ait Socrates, Plato in Euy. hanc, quam munera Deo offerre, vel vivere, aut petere ab eo: brevitur, officium quod rei divinae faciendae causa impendebatur. Porro publica & privata sacrificia fuerunt, Sex. Pompeius. Publica, quae pro populo universo publice fiebant, indeque publica. Privata gentilitia & familiarum, quae pro singulis familiis & personis agebantur. Omnia propria vel peregrina, quae aliunde transferebantur. Rusticam, diurna, nocturna, vel solemnia, stata, anniversaria, calendaria, & similia, in lucis, nemoribus motibus, templis exhibita. Quamobrem simul divinis rebus ita auctoritatis, operae pretium fuit, ut essent qui eas curarent, qui templa reficerent, eaque facta rectaque custodirent, & sacrificia ex regula facerent, ut ait Aristoteles 6. Polit. c. 3. Polit. c. 10. Fueruntque sacrificia, quae sacerdoti ne, eorumque exigentia secundum Platonem 6. de Legib. potissimum in vero Dei cultu, in quo maxime cavendum, ne eo abutatur nimia religione seu superstitione, vel contentum. Virumque, enim periculosum. Et ideo ratione priori, Causa, inquit Dominus Deut. 12. ne holoc. autu offeras in omni loco, ut gant: sed in loco, quem Dominus elegerit in una tribuum vestrarum. Propter autem negligentiam in sacrificiis admittam, vindictam Dei proximam esse, exempla Nadabi, & Abiu, Levit. c. 10. & Heli fidem faciunt cum aliis, Reg. c. 2. 3. & 4. Atque Herodotus 2. 2. piacularu fuisse apud Aegyptios tradit, immolasse hostiam non notatam a sacerdote, qui priusquam immolaret, explorabat diligentissime, an munda esset: e inde alligato canabo, cornibus appiccataque terra sigillari annulo impressa, mun-

dam esse notabat. Cui tamen videtur aduersari Macrobius lib. 1. Satu. c. 5. dum asserit nunquam fuisse licitum Aegyptiis pecudibus, aut sanguine, sed folijs precibus & thure Deum placare, A. lacris sacerdotibus dicit Varro affirmat 4. de ling. Latu. Sacerdotes quasi sacra dantes, c. clerus, §. sacerdos. 23. dist. compulso nomine a facer, & dicitur, dicitur, dicitur presbyteri quoque propter dignitatem dicitur, c. clerus §. presbyteri, quia olim & nunc in optimis rebus publicis, senioribus dignitates & honores maiores delati, & gradatim de man. & honor. in P. l. semper. de iur. iur. in P. Et licet apud Latinos recepta est phrasus, nihil esse antiquius pro honoratis: sic & apud Graecos. Ut apud Iulium Pollucem in 2. dicitur πρεσβυτερον, pro dicitur τιμωτερον. Forsan & sacra antiquiora. Ideo & eorum sacri uli presbyteri non absurde dici possunt. Sic Herodotus, τὰ τὸ θεῶν πρεσβυτερον ἢ τὰ τῶν ἀνθρώπων antiquiora & posteriora dicebant quae sunt Dei, quam hominum. D. Hieronymus in epist. de septem gradibus ecclesiae: Sextus, inquit, seniorum ordo est, qui sacerdotibus datur, qui presbyteri dicuntur, qui praesunt ecclesiae Dei, & Christi sacramenta conficiunt: In autem in benedictione cum episcopis: is confertur ministeriorum sunt, nec ulla in conficiendo corpore Christi ac sanguine, inter eos & episcopos credenda distantia est, &c. Idem alibi 1. 2. in Esaiam c. 3. ait, in scripturis sanctis presbyteros merito & sapientia eligi, non aetate, & semis nomen per verbum presbyteri a septuaginta interpretibus explicatum in veteri Testamento, & ita praecipuum fuisse Moysi. Exod. 18. ut eligeret presbyteros, quos sciret esse presbyteros, hoc est, qui eo honore digni sunt. Nam teste Diuo Ignatio, epistol. 10. ad Smirnenes, sacerdotium, summa est omnium honorum, qui in hominibus consistunt. Quod si quis in honorauerit Deum, inhonorat & Dominum nostrum Iesum Christum primogenitum omnis creaturae & solum natum principem & sacerdotem Dei.

Apparet autem ex his nomen sacerdotis & presbyterorum generalit quadam nota latius posse diffundi, quam pro ordine sacro initiatis, & quicunque quodlibet offert sacrificium, hoc modo potest dici sacerdos, ut & D. Petrus dixit, nos Christianos factos esse Christo regale sacerdotium, 1. Pet. c. 2. &c. Atque alia ratione quoque D. Augustinus lib. 2. de civit. Dei, cap. 10. explicat verba Apocalypsis cap. 2. c. 17. Quod D. Ioannes in Apocalypsi dicit, in istis, secundum a mors non habet potestatem adiunxit, atque ait, sederunt sacerdotes Dei & Christi, & regnabant cum eo mille annis. Non utique de solis episcopis & presbyteris dictum est, quae proprietas in ecclesia vocantur sacerdotes: sed sicut omnes Christiani dicuntur propter mysticum christum, sic omnes sacerdotes: quoniam membra sunt unius sacerdotis, de quibus apostolus Petrus: Plebs (inquit) sancta, regale sacerdotium. Et in Laodicensi consilio, c. 32. dist. presbyteras mulieres dicit apud Graecos explicatur, quas Latini dicunt viduas & matricurias.

Continetur itaque & sacerdotis nomine, pontificis, episcopi, archiepiscopi & summus pontifex: quia & verbum ἱερεὺς choen. sacerdos continet & magnum sacerdotem, & inferiorem. Vocantur summum pontificem ἱερεὺς ἄριστος. Et in ecclesia nunc quoque Christiana maiores sacerdotes, quales sum. pontif. & episcopi, pro apostolis: minores in septuaginta duobus discipulis sunt designati, c. 1. 21. dist. Summus sacerdos in aeternum Dominus Deus noster Iesus Christus, Psal. 109. qui & primum dedit potestatem sacerdoti D. Petro cum primatu, cano. in novo. 21. dist. Math. 16. Docet etiam D. Hieronymus idem esse presbyterum & episcopum, sed illum habere nomen dignitatis, hunc officii. Vide eum haec luculenter explicant, D. Hierony. in epist. ad Titum c. 1. ad verba illa & consilia per civitates presbyteros 10. 9. & in epistola Euagrio scripta, to. 2. c. legimus 91. dist. c. 6. in c. seq. 95. dist. Vocantur omnes, quasi supererunt, identes. Atque tantum gradum supra sacerdotes, & alios presbyteros vno, constituit episcopum: quia ex presbyteris per illos vni electus est, qui ceteris spone- retur in schismatis remedium ne vni quilibet ad se trahens, Christi ecclesiam perderet. Simile, si exercitus imperatoris faciat: aut diaconi eligant de se quem inditrium noverint, quae ar. hidiaconum nomen, idem in epist. Euagrio scripta §. Sic & omnes presbyteri episcopi non erant, cum tamen episcopi omnes presbyteri essent, quia ex his erant electi, & tales esse debeant, c. ex l. l. de c. c. f. pral. Alioquin gradum, quem non habent, non possunt conferre gratis, 1. q. 1. c. venum. eod. can. Da. borium 1. q. 7. c. quomodo de consecrat. dist. 4. Unde episcopus in ecclesia vel consensu presbyterorum sublimior sedere debet: intra domum vero collegii presbyterorum se esse cognoscat, statutu. & sedens stare presby-

terum non patiarur, in concil. Carthag. c. 4. & ca. episc. in quolibet, cum c. seg. 6. dist. in conc. Marini Papa.

16 ¶ Præcipuum ¶ munus presbyteri: & ordinationis eius statuitur, conficere Domini sacramenta, vt Epiphanius Ioanni episcopo Hierosolymorum scribit, *Epist. Epiph. ha. est inter epist. D. Hieron. quia ab eod. conuers. s. to. 2. oper. & in c. ecce ego. 95. dist. Quod & iura pontifici. ia testantur, c. perlectis. 25. dist. c. autum est. 1. q. 1. ca. sacerdotes. 6. q. 1. c. quia episcopus. 5. q. 3. precari & benedicere dona Dei Sic & ad Hebræos cap. 5. Diuus Paulus, ברבב רבב רבב, &c. id est, vt versio vulgaris habet: *Omnis pontifex qui ex hominibus assumitur, pro hominibus constituitur in his que apud Deum aguntur, vt offerat donaria & victimas pro peccatis.* In Hebraica veritate, non omnis pontifex, sed omnis choen sacerdos. Quanquam & hæc versio habeat, *πῶς ἴδ' ἀρ' ἰσπεδὸς ἐξ ἀποστόλων λαμβανόμενος*, &c. id est, *omnis princeps sacerdotum ex hominibus assumitur.* &c. Probabilior tamen Hebraica versio. Et ita etiam de omnibus sacerdotibus, intelligenda esse tradita a Diuo Paulo docemur, in ca. ipsi sacerdotes. 1. q. 1. quorum & ministerio & peccata delentur a Deo, d. c. ipsi. Proinde & audit exomologes, & bonus peritque esse debet, ca. 1. de penit. dist. 1.*

17 in distinctione lepræ & lepræ. ¶ Pro ¶ hominibus autem sacerdotes offerunt sacrificia, quia publicæ personæ sunt, l. 1. §. huius studii, de iust. & iur. in P. Et priuati sacra hæc tractare non possunt, aut non initiati, vel promoti ad hanc dignitatem. *Leuit. c. 17.* Sunt & alia sacerdotum officia, quæ longum esset per singula referre, & facile ex antiquis illi possunt historiæ monumentis, tum gentilium, tum eorum, qui veri Dei habuerunt cultum.

18 ¶ Erant ¶ inter cetera apud Ægyptios iudices sacerdotes, auctore Aliano l. 14. de var. histor. c. 34. ¶ Aliud ¶ officium apud Vtopiensēs Thomas Morus, lib. 2. Vtopiæ, vt decernentibus prælio copiis. scotum illi, non admodum procul, confidant genibus, lacris vestibus induti, tensis ad cælum palmis, primum omnium pacem, proxime suis victoriam, sed neutri cruentam parti compromittentes: vt & vincentibus præcurrant in aciem, & laeuientes in prostratos inhiabant.

20 ¶ Requiritur ¶ autem presbytero ordinando, primum ea quæ in diacono & inferioribus ordinibus, per quos ascendere graduatim debet presbyter ca. 1. de cler. per sal. promouen. l. 5. Decret. tit. 29. ¶ Proinde ¶ adesse debent probi mores, atq; eruditio, & reliqua, de quibus paulo post. In veteri lege naturæ & Mosaica sacerdotes fuerunt ex genere, non electione constituti,

21 ¶ Sic ¶ notant Rabini, glo. & Rabini, in ca. 25. & 27. Genes ante sacerdotium Aaronis, primogenitos Hebræorum iure primogenituræ habuisse vestem sacerdotalem & dignitatem sacerdotii, ius offerendi Deo, & duplicem partem bonorum paternorum: aliquando tamen omnes sine delectu officii sacrificia obulerunt, vt Chain & Abel, Genes. 4. ¶ Enos ¶ tamen ex formâ cæpit inuocare nomen Domini, & fuit publicus, vt opinor. Dei sacerdos, Genes. 4. Sed & Noa hoc munus gessit, nam & is aedificauit altare Domino, & obtulit holocausta, Genes. 8. Post quem quoq; & legitur de Melchisede cho, quod esset tempore Abrahami sacerdos altissimi Genes. 14. ad Hebræos. In exitu etiam ex Ægypto filiorum Israel, Deus iussit sibi sanctificari, omnes primogenitos, Exod. 11. Subinde cum non omnes primogeniti tribum Israel essent idonei, imo inepti ad cultum & ministerium diuinum, voluit pro illis sanctificari tribum vnâ Leui *Numer. c. 3. & 7.* quia reliquæ hæc demta sacrificarunt idolo vituli aurei, si credimus Rabino Salomoni in commen. ad 32. c. Exod. A quo tamen alii dissentiunt: etsi fatendum sit, tribum hanc adhæsisse Moysi in vindicanda idololatria vituli: dictum enim illis tunc, *Consecrasti, Exod. 32. hodie manus vestras domino, vniuersique in silo & fratre suo.* ¶ Neque ¶ eundem inficias lege tradita in monte a Mose sacerdotii, regulas præscriptas, cultumque diuinum ex lege factum: & annonam illis ex sacrificiis & oblationibus in peregrinationem deserti constitutam, Exod. cap. 28. & 29. Adepta deinceps terra pollicita, eaque diuisa, iura illorum firmata fuerunt, additæ eis decimæ & primitiæ bonorum. in partem illorum: non enim Leuitis distributa est pars in possessionem, *Numer. 18. & 34. Iosue, 14. c. quamuis. ca. 1. & ca. probibemus. de decr. c. causa Carpentis, de verbo. sign. can. 1. 16. q. 7. Etzech. ca. 44. D. Cypria. Epistol. libr. 1. epist. 9.* Sicut & apud Ethnicos, sacerdotes decimas capere soliti erant, *Plin. lib. 12. c. 14. ex thure. quod ex Arabia Sabotam deferretur.* Et in Thoma idem, lib. 12. c. 19. diuidebantur portiones, ex cinamomo decimæ inter Ægyptios sacerdotes. ¶ VI-

tra ¶ tamen ex publico nutriebantur sacerdotes Ægyptii, erat. 25 que terra illorum immunis ab omni pensatione tributaria, & onere, *Genes. 47. Scribit & Aristoteles lib. 7. Polit. sacerdotibus Græcorum fuisse commensationes necessarias facultates circa decimas sacras. Vestigia etiam manent Romanorum apud Pompeium Latum de sacerdot. decimas idolis religionis gratia fuisse exhibitas, & sacerdotibus eorum, dum de poticiis & Pinaris scribit, diens: *Herculem præsum in Euandri ara decimas soluisse.* & in foro Boario, illi ara proximo, etiam ex voto posteros exhibuisse decimas: certumque habitum, vt qui vellent diuites fieri, solueret decimas Herculi, indeq; *M. Luculli factus opes.* ¶ Et sicut ¶ ministerium exhibebant diuinis Leuitici generis, sic & sacerdotio fungebantur qui ex genere Aaronis erant: ita enim placuit. initiati que sunt & consecrati domino in sacerdotes in æternum, *Exod. 29. Leuit. 8.* Diuisit & Dauid postea multitudinem harum tribuum in certos ordines, vt per vestes fungerentur & sacerdotio & ministerio, *1. Paralip. c. 23. & 25. Luc. 1.* ¶ Erat ¶ autem certa forma, hanc formam vide de scriptam *Exo. 29. & Leuit. 8.* initiandi sacerdotes in lege antiqua, quæ ceremoniis mysteria futuri sacerdotii Christi anteferebant. ¶ Translata ¶ porto lex, cum translatum quoque est sacerdotium in aduentu domini nostri Iesu Christi, *c. tran. l. 10. de constitut. can. in nouo, 21. dist. qui fuit verus & summus sacerdos, seipsum pro nobis hostiam offerens Deo patri, ad Hebr. c. 2. & 3. Et cæti ab illo apostoli, Matth. 10. ad Eph. 4. dehinc septuaginta duo discipuli. Apostolis successerunt episcopi. can. ult. 68. dist. can. in nouo. can. videntes, 12. q. 1. can. dominus, 93. dist. & diaconi, ca. diaconus. can. diaconi septem, & can. diaconi quatuor, ead. dist. fuerunt & sacerdotes & presbyteri. Et crescente Christianorum numero, clericorum ordines dispositi, *can. clerici, 21. dist.* ¶ Oeconomia autem omnis ¶ clericorum vni Deo disposita est & consecrata, 29 non sicut apud ethnicos diuersis: apud quos sicut copia erat Deorum conficta, sic & varia farrago sacrificulorum singulorum idolorum, vt *Flamines, Diales, Martiales, Quirinales, Viminalis, Vul. anales, Carmentales, Falacer, Palatualis, Furrinalis, Pomonanus, & iis similes. Plures & sacerdotes vt Poitini, Pinaris, Aruales, Salii, Fociales, Patres patrati, Galli magne matris Idæe. Dium uisacro- rum, Tuii sodales Lupertii, Popi, & id genus alii, de quib. omnib. & eorum electione vide Nicola. Gruchium l. 2. de comiti. Rom. c. 2. qui- bus Roma abundabat. in sua superstitione & impietate ante habitam Dei veri notitiam. ¶ Quem admodum ¶ & apud alias gentium nationes, eiusdem instituti sacrorum receptorum varii fuerunt administri, potissimum apud Græcos, qui cum sapientes alii videri vellent, sibi acerum in falsa religione sacrificulorum cumularunt, indeq; prodierunt, *καθηγεροι, Subministrantes, Καθηγεροι, Ministri, νεωτεροι, Seduui, purgantes domum sacram: νεωτεροι, Administrantes sacrificiis necessaria: καθηγεροι.* Purgationibus deseruientes: *καταλοφθαλμοι, grandinum & tempestatum obseruatores: ὑπερανομοι, ἰσίδεον Mysteriis initiati: ἱερωται, Sacrificuli: ἀεργηται, Prohibe- ται ποσειδηται, Subprophete: θυρακοι, Vates, qui & γενερακοι, ἰατροι, Θεομαθηται, & iis similes. In quorum locum ¶ patres nascentis eccle- 31 siæ successerunt vere religionis & Dei veri administris, & eorum ordines eradicatis zizanitis, atq; diuisis prouinciis patriarche positi, vbi erant *Archiflamines*, episcopi, vbi flamines: sacerdotes Dei idolorum sacerdotibus oppositi, *can. vrbes, can. episcopi, can. in illis, 80. dist.* Et Romæ, vbi erat caput totius idololatriæ, & orbis caput & sedes posita præcipua sanctitatis, *can. beati Petrus & Paul. 2. q. 7.* ¶ Erant ¶ antea apud Romanos, *curiones sacerdotes*, a 32 curiis ex lege Romuli eligendi idolis ministrantes, qui curiarum suffragio creabantur, *Dionys. Halicar. l. 2. Et* his præpositus curio magnus, qui suffragio populi comitiis creabatur. auctore Luitio, *lib. 7. Deca. 3.* ¶ Christiano ¶ autem populo aucto Romæ, & Eua- 33 ristus primus, *Platina in Euaristo, sacerdotes distribuit per singula vrbis Romæ curias, qui pberent sacramenta. & sacra alia populo illi a quibus præberetur, vicissim necessaria suppeditarent victui eiusd.* Inde partes illæ vrbis distributæ: dictæ parœchiæ & curiones & subditi parœchi. a verbo Græco *παρῆχη*, id est, præbere. Meminit D. Cyprian. *epist. 6. lib. 1. primitias & decimas illis deberi. Per vniuersum deinceps orbem circa annum domini 266. Dionysius sum. pontif. idipsum fieri curauit, distributis locis singulis curionibus assignatis: pro reductibus decimis, q̄ intra limites distinctos continerentur, *can. 1. & can. ecclesias, 13. q. 1. can. 1. 90. dist. can. episcopi. 80. dist. c. pastoralis, de iis que sunt a prel. sine conse. cap. Polyd. Virg. l. b. 4. c. 9.* Et proinde isti curiones pprii sacerdotes dicuntur, quibus animarum commissarum cura demandatur singulariter, *ca. omnis vrbis, de panti. & vrbis.* ¶ Hinc ¶ & titulus exigi 34 in cre-*****

in creandis sacerdotibus statutum, id est, ecclesias proprias, quibus sufficerentur, & vnde titulum nomenque prebiterii lumerent. *cano. 1. & 2. 70. dist. Quamuis postea pro illis patrimonium vite sufficiens tantum requisitum sit, c. 2. & c. ius. questionibus.*

85 *de praben. ap. Greg. & Ecclesiis* ¶ quoe adiuncta sunt, quae ad nutriendos cultus diuini ministros, potissimum sacerdotes proprios, essent ne. *essaria: & ultra decimas & primitias alia bona temporalia, hereditates & patrimonia, potissimum a tempore Constantini, qui ita fieri permisit. l. 1. de sacros. eccl. C. Antea enim non erat licitum nec cum ecclesia inter Iudaeos esset usurpatum: nam futurum transferendam ecclesiam in gentes prauidentes apostoli, omnia vendebant & pretium in commune ad pedes ferebant apostolorum. At translatione facta, & experientia edocti, c. b tyrannorum perse. unionem, cultum diuinum dissipari, & cessante persecutione egre resarci, cum deficerent bona, placuit & temporalia ecclesiis ad diuinitatem, *can. futuram, & c. videntes 12. q. 1.* Et ita ecclesiarum reditus, nihil etiam inferioribus sufficere, *ca. saluator de preb. in extranea. comm.* Et cautum, ne basilicae sine templo sine congrua donatione reddituum construerentur, *can. novo, de consecr. dist. 1. c. 1. de consub. ap. Grego. c. ad audientiam, in 1. de eccles. adif. vt qui altari seruirent, de altari possent viuere c. 2. c. episcopus. c. extirpanda §. 1. & c. cum secundum apostolam, de preb. c. cum sit Romana, de simon. Non enim alligandum est os boui trituranti, *D. inter. 2. §. ad Galat. 6. D. Math. 10. D. Marc. 6. D. Luc. 9. Idcirco* ¶ codicilli seu litere quaedam, seu rescripta summi pontificis dicuntur iustitia ad futura beneficia, quibus iubetur episcopo conferre beneficium clerico pauperi, quem sine titulo ordinari dicitur iustitia, quia iustum est cum alere quem pauperem ordinari, *c. si pro clerico, & c. si pauper, de preb. in 6. c. non liceat. can. episcopus, de preb. De l. teris iustitia, & rationibus eorum. vide Lapum, alleg. 79. & Ioannem Strapibilem, in noua forma exspectat. Ioan. Andr. & Domin. in c. si pauper, de preb. in 6. Rebuff. tit. de rescripto in forma communi, & in forma pauperum, de praxi benef. Aliter dicitur in forma pauperum, quia in ea forma tantum pro pauperibus clericis conceduntur. c. postulasti, c. si pauper, c. si pro clerico, de preb. in 6.***

87 ¶ Hinc ¶ preuentus, qui sacerdotibus debentur sicut & dignitas ipsa sacerdotum dicitur, cum apud ethnicos, tum etiam apud nos. *Sic Linius lib. 9. Gens Pontia, cuius ad aram Herculis familiaris sacerdotum erat, &c. Meminit Modestinus in l. 1. ad l. l. de ambit. cautum lege Iulia de ambitu, ne sacerdotum a populo peteretur. Hermogenes in l. i. c. 6. de donat. inter vir. & c. xx. in P. quoque propter sacerdotum adeptum, posse dissolui matrimonium bona gratia tradit, viurpantia Castales & iuris pontificii auctores pro eo quod alio nomine beneficium dicimus Et licet am sacerdotum & pro presbyteratu, quamuis non ad sint fructus et ecclesiasticum accipi, *l. quicumq. in l. 1. in l. si quis episcopus, de episc. & cler. Et communi vulgarique nomine dicitur beneficium, c. nemo, de electio. in 6. c. translatio, de consecr. quod & sacerdotum sanctuarium c. beneficium, de regular. in 6. clem. 2. de ius. ca. cum in cunctis. §. 1. de elect. ecclesiarum; c. consilius, de iur. patron. dicitur.* ¶ Sacerdotum vnum ¶ praecipuum omnibusque commune officium est, verum accedunt illis aliunde tituli & qualitates, quae augment dignitatem singulorum. Alii namque simpliciter sacerdotes. alii cutiones, alii episcopi, alii archiepiscopi, patriarchae, pont. sum. &c. *c. si ne prela. vices suas. Quemadmodum & ordo dignitatum sacerdotum apud gentes erat, qui ex suorum idolorum dignitate, quos vocabant Deos, vt plerumque gradus habebat. Sicque Sext. Pomp. Festus tradit in lib. de ver. sign. in ver. ordo sacerdotum inter sacerdotes illorum maximum fuisse regem, deinde Dialem, post hunc Martialem, quarto loco Quinnalem, quinto pontificem Maximum. Et quo in conuuiuiis supra omnes rex accubabat, *Dialis supra Martialem, Martialis supra Maximum, is dem supra pontificem. Rex, quia potentissimus: dialis, quia vniuersi mundi sacerdos, qui appellatur deus: Martialis, quia Mars conditoris urbis parens: Quinnalis, socio imperii Romani Curibus asciso Quirino. Pontifex ¶ Maximum, quod iudex atq. arbiter habebatur. nam diuinarum & humanarum. Haec Festus.***

De personis, quae ordines conferunt. Cap. 9.

- 1 Ordines conferunt sacres episcopi.
- 2 Ordines minores conferunt alii, quam episcopi, & qui.
- 3 Ordines conferens debet esse proprius praelatus ordinari.
- 4 Dmissoria licita quid & a quibus concedantur pro ordinib. eod.
- 5 Ordinis ab heret. cis, schismaticis, & huiusmodi praelatis, nullo habent ordines.

- 5 Ordinaridus non est G. eccus clericus a Latino episcopo.
- 6 Monachus ordinandus non est sine permissione abbatis.

Ordines ¶ conferant episcopi. & iidem episcopum ordinant seu conferant, *tota 75. dist. ¶ Possunt ¶ & minores ordines conferre alii, quam episcopi, c. 1. de ordina. ab episcop. qui in nuntia episcop. vt abbates, c. cum contingat, de stat. & qualita. cau. abbasibus, 69. dist. si agatur de monachis illis subditis, ca. abbates, de primil. dummodo per manuum impositionem praelati in ecclesia facti fuerint sine schismate. can. Lugdunensis, 9. q. 2. ¶ Proprius esse debet praelatus, ¶ qui confert, c. veniens, de praescript. cap. cum contingat de eta. & qualita. in Trident. concilio, sessio. 7. de reformatio. can. 7. d. cano. Lugdunensis, 9. q. 2. vel oportet mandatum eius interuenire. id est literas commendatitias, seu, vt vocant dimissorias, de quib. vide 70. 71. & 72. dist. Quas tametsi non concedunt inferiores praelatis, vel eius officiatii, vel alii citra priuilegium, c. 3. de tempor. ordinat. in 6. nisi episcopus speciali mandato hanc potestatem dederit suo vicario, vel is episcopus longe absit. Quo casu vicarius in spiritualibus quoque concedit. c. 2. & 3. de off. vicar. vt fide vacante capitulum, d. c. 3. §. 1. & 2. de temp. ordinat. vel capto ab hostibus praelato: nam tunc & capitulum eadem iura exerceat. quae mortuo eo. c. penult. de supplen. negli. praelat. ¶ Ordinari ¶ ab hereticis excommunicatis, schismaticis, simoniacis, depositis, suspensis, interdictis, vera conferunt sacramenta. & verum corpus Christi conficiunt, dummodo in forma ecclesiae catholicae persiciant, *Hofriens. in sum. de temp. ord. in. per. can. secundum 19. dist. can. declarauit, & c. dominus. i. q. 1. c. quod quidam eod. ca. offenditur, & c. quomodo, de consecr. dist. in. 4. quoad characterem, non quoad executionem: cōtra, si formam omitant, c. 1. de schismaticis. Neque extra formam ecclesiae verus locus est sacrificio, cano. extra cathol. cam. 1. quest. 1. Episcopus dum ordinat, consilium clericorum suorum adhibere debet, iuxta Carth. 4. synodum, quae refertur a Gratiano in c. episcopus sine consilio, 24. dist. ¶ Graeci ¶ clerici a Latinis episcopis ordinari non debent, si in situ ordinandi sunt contrarii, c. cum secundum regulas, c. 9. de temp. ordinat. vide & c. quod translationem, c. 11. eod. ¶ Nec ¶ ab episcopo ordinandi religiosi, si praelati eorum contradicunt, c. ad aures, de temp. ord. in.**

De personis, quae ordinari possunt. Cap. 10.

- 1 Ordinandi ¶ qualitates animi, corporis, & honorum inspicienda.
- 2 Ordinandi vita secreta sit a vulgo, & qualis debeat esse.
- 3 Castitatem voment subdiaconi, diaconi, presbyteri, ¶ Non lectores & inferiores ordines.
- 4 Ecclesia orientalis non suscipit in ordinibus votum castitatis perpetuum, & de Orientali ordinatorum coniugio. Coniugium nuptiarum arcentur subdiaconi, diaconi, presbyteri eod.
- 5 Sacerdotes expedit esse pauciores bonos quam plures indignos.
- 6 Ordinandus probandus esse debet ante examinationem.
- 7 Ordinandorum examinatio quid contineat.
- 8 Bigamus ad quos ordines promoueri non potest. Bigamus censetur meretricem ducens, vel cognoscens suam uxorem adulteram, eod.
- 9 Illiterati omnino non ordinandi, sed possunt ¶ si ordinari, qui mediocri scientia sunt imbuti. Tonfura prima illiteratis non confertur, eod. Ordinandi quae & quauis conditio exigatur, pro diuersitate ordinis, eod.
- 10 Sacerdotis quae debet esse scientia.
- 11 Episcopo quae debet esse scientia.
- 12 Ordinatus illiteratus recipit ordinis characterem. Illiteratus suspendendus ab ordine, donec didicerit, eod.
- 13 Electio illiterati iure irrita. Episcopus pulsus episcopatu, quod Donatum non legisset, nec nouisset Grammaticam, eod.
- 14 Serui quando ordinari poterant.
- 15 Ordinandorum qualitas corporalis, ne sint vitiosi, &c. Corporis vitia quae impediunt ordinationem, eod.
- 16 Eurioti ordinari non possunt.
- 17 Natiuis uisitis oris debent esse ordinandi. Canonici regulares possunt esse illegitimi, eod. Monachi possunt esse illegitimi, eod.
- 18 Eius illegitimi cur ab ordinibus arceantur.
- 19 Illegitimo dispensare in quibus beneficiis possit episcopus.
- 20 Pontifex non ordinatur, euriotis luxuriose vitiosus.